Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Прарэктар па навуковай рабоце
БДУКМ
______________ В. Р. Языковіч
«___» _____________ 2020 г.
Рэгістрацыйны № ВД-_____/вуч.

СОЛЬНАЕ І КАМЕРНА-ІНСТРУМЕНТАЛЬНАЕ ВЫКАНАЛЬНІЦТВА

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці 1-18 01 01
Народная творчасць (па напрамках), напрамку спецыяльнасці
1-18 01 01-02 Народная творчасць (інструментальная музыка),
спецыялізацыі 1-18 01 01-02 02Інструментальная музыка духавая

2020

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Вучэбная праграма складзена ў адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту Рэспублікі Беларусь ОСВО 1-18 01 01 2013, вучэбнага плана ўстановы вышэйшай адукацыі па напрамку спецыяльнасці «народная творчасць (па напрамках)». Рэгістрацыйны нумар С 18 1-09/13 вуч.

СКЛАДАЛЬНІК:

А. Л. Карацееў, прафесар кафедры духавой музыкі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

С. М. Касцючэнка, начальнік ваенна-аркестравай службы Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь;
кафедра драўляных духавых інструментаў установы адукацыі «Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі»

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай духавой музыкі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 8 ад 25.05.2017 г.);
прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 4 ад 22.04.2018 г.)

Адказны за рэдакцыю: В. Б. Кудласевіч
Адказны за выпуск: А. Л. Карацееў

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» з'яўляецца састаўной часткай агульнамузычнай падрыхтоўкі студэнтаў. У дадзенай праграме прадстаўлены вучэбныя патрабаванні да выканаўцаў на лабіяльных, язычковых, амбушурных і ўдарных музычных інструментах, па якіх ажыццяўляецца падрыхтоўка студэнтаў напрамку спецыяльнасці 1-18 01 01-02 Народная творчасць (інструментальная музыка), спецыялізацыі 1-18 01 01-02 02 Інструментальная музыка духавая.

Змест вучэбнай праграмы прадугледжвае фарміраванне прафесійных кампетэнцый:

1) ПК-1. Ствараць творчыя калектывы (*ансамбль духавых інструментаў; аркестр духавых і ўдарных інструментаў*).

2) ПК-3. Забяспечваць шматбаковыя сувязі з грамадкасцю ў працэсе работы, удзельнічаць у распрацоўцы рэкламнай і друкаванай прадукцыі.

3) ПК-4. Рыхтаваць даклады, паведамленні і іншую дакументацыю ў галіне народнай творчасці і ўдзельнічаць у іх рэпрэзентацыі.

4) ПК-14. Аналізаваць перспектывы і напрамкі захавання і развіцця народнай творчасці.

5) ПК-17. На навуковай аснове арганізоўваць сваю творчую прафесійную дзейнасць, валодаць найноўшымі навуковымі распрацоўкамі, а таксама сучаснай інфармацыяй у сферы мастацкай культуры.

6) ПК-18. Ажыццяўляць нагляд за бытаваннем розных відаў і жанраў народнай творчасці ў мэтах іх аховы і пераемнасці.

7) ПК-19. Ведаць прынцыпы і прыёмы збірання, сістэматызацыі, абагульнення і выкарыстання інфармацыі для правядзення навуковых даследаванняў у галіне народнай творчасці.

8) ПК-21. Удасканальваць методыкі работы з творчымі калектывамі, распрацоўваць вучэбныя праграмы, вучэбна-метадычныя комплексы і іншую вучэбную літаратуру.

9) ПК-23. Планаваць рэпертуар уласных мастацкіх (музычных) твораў.

10) ПК-24. Працаваць з крыніцамі рэпертуару, літаратурай па народнай творчасці.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

11) ПК-25. Арганізоўваць этапы працэсу выканання мастацкіх (музычных) твораў для эстэтычнага выхавання і фарміравання высокамастацкіх густаў насельніцтва.

12) ПК-27. Рабіць уласныя аранжыроўкі, інструментоўкі, апрацоўкі і пералажэнні для харавых калектываў, аркестраў, ансамбляў.

13) ПК-28. Самастойна падбіраць рэпертуар, фарміраваць канцэртную праграму, ствараць асабістыя варыянты адаптацыі музычных твораў у выглядзе камп'ютарнай версіі на электронных носьбітах у розных формах, жанрах і стылях народнай, акадэмічнай, эстраднай музыкі для музычных калектываў розных творчых кірункаў (музычных, музычна-харэаграфічных, музычна-харавых).

14) ПК-29. Рыхтаваць творчыя выступленні харавых (інструментальных) калектываў і весці канцэртную работу ў рэгіёне і па-за яго межамі, актыўна весці музычна-выканальніцкую і музычна-асветніцкую дзейнасць, выконваць праграмы, у склад якіх уваходзяць рознахарактарныя творы ў розных формах, жанрах і стылях народнай, акадэмічнай, эстраднай музыкі з улікам пошуку і ўвасаблення мастацкай інтэрпрэтацыі музычных твораў.

Галоўнай *мэтай* вучэбнай дысцыпліны «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» з'яўляецца развіццё выканальніцкіх навыкаў студэнтаў у форме сольнага выканальніцтва на сваім базавым інструменце і ў форме камерна-інструментальнага выканальніцтва ў адпаведнасці з падрыхтоўкай будучых спецыялістаў да асабістай творчай дзейнасці з аматарскімі ансамблямі і аркестрамі духавых і ўдарных інструментаў. Засваенне студэнтамі сутнасці асноў выканальніцкага майстэрства на духавых і ўдарных інструментах прадугледжвае сувязь з *музычна-тэарэтычнымі вучэбнымі дысцыплінамі* – «Тэорыя музыкі (гармонія, паліфанія, аналіз музычных форм)»; *дысцыплінамі спецыялізацыі* – «Сусветная і нацыянальная гісторыя, тэорыя выканальніцтва на духавых і ўдарных інструментах», «Прафесійная педагогіка і методыка выкладання спецдысцыплін», «Методыка работы з аркестрам і ансамблем», «Вучэбна-педагагічны і канцэртны рэпертуар», «Інструментазнаўства і інструментоўка»; *творча-практычнымі дысцыплінамі спе-*

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

цыялізацыі – «Аркестравае выканальніцтва», «Ансамблевае выканальніцтва» і інш.

Падчас навучання студэнты маюць магчымасць вырашаць *наступныя задачы* па асабістай выканальніцкай падрыхтоўцы:

1) атрымаць грунтоўныя веды ў сферы духавога музычнага мастацтва па ўсіх існуючых формах выканальніцтва: сольнае, ансамблевае, аркестравае;

2) развіць і сфарміраваць адпаведныя асабістыя творча-выканальніцкія навыкі і ўменні, а таксама *навыкі і ўменні работы ў складзе камерна-інструментальнага ансамбля* з мэтай выкарыстання гэтых якасцей у будучай прафесійнай самастойнай творчай дзейнасці;

3) арыентавацца ў выбары неабходных творча-выканальніцкіх вырашэнняў у класічных творах, у творах сучасных кампазітараў пад кіраўніцтвам выкладчыка для асабістага базавага духавога меднага інструмента і камерна-інструментальнага выканальніцтва падчас падрыхтоўкі акадэмічнай праграмы для іспытаў (кантрольны ўрок, тэхнічны залік, залік ці экзамен, дзяржаўны экзамен);

4) вызначаць адпаведныя вучэбныя заданні падчас арганізацыі асабістых самастойных заняткаў;

5) усвядоміцьдля сябесутнасць папулярнасці і мастацка-выразных асаблівасцей духавога выканальніцтва і выканальніцтва на ўдарных інструментах;

ведаць:

1. Тыпалогію, функцыянальныя і мастацка-выканальніцкія асаблівасці духавых і ўдарных інструментаў (іх класіфікацыя; разнастайнасць; мастацка-выканальніцкія і выразна-тэхнічныя магчымасці; строй; інтанацыя; дыяпазон і г. д.).

2. Спецыфіку сольнага ікамерна-інструментальнага выканальніцтва (*solo*; *solo*ў суправаджэнні фартэпіяна; *solo*ў суправаджэнні інструментальнага ансамбля ці аркестра духавых і ўдарных інструментаў).

3. Псіхолага-педагагічныя і арганізацыйна-метадычныя аспекты засваення духавых і ўдарных інструментаў у адпаведнасці з атрыманнем кваліфікацыі «Музыкант» (арыентацыя пры вызначэнні таго ці іншага неабходнага дыдактычнага прынцыпу ў працэсе заняткаў на музычным інструменце; вызначэнне асноўных кірункаў заняткаў, іх змест і адпаведны

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

аб’ёмзаданняў; выкарыстанне неабходных сучасных тэхнічных сродкаў і г. д.).

4. Віды і неабходныя этапы работы над музычнымі творамі (папярэдняя аналітычная работа па вывучэнні вызначанага для працы матэрыялу; музычна-выканальніцкі аналіз вывучаемых твораў; змест адпаведнага графіка па вывучэнні найбольш складаных фрагментаў выконваемых твораў; асноўныя этапы аналізу выканальніцкіх цяжкасцей і іх паслядоўнасць падчас працы над творам; прынцыпы работы над вывучаемымі творамі ці іх камбінацыямі).

5. Мастацка-выразныя магчымасці духавых і ўдарных інструментаў падчас выканання solo, кантрапункта, музычнай арнаментыкі, сучасных прыёмаў ігры і г. д.

6. Асаблівасці арганізацыі канцэртна-выканальніцкай дзейнасці выканаўцаў на духавых і ўдарных інструментах і іх сацыякультурная значнасць (удзел у святах, фестывалях, канцэртах музычнага мастацтва; сцэнічная культура выканаўцы і скасаванне такіх негатыўных якасцей, як сцэнічнае хваляванне, эмацыянальная статычнасць і г. д.).

7. Расшыфроўку і асаблівасці выканання музычнай арнаментыкі (трэлі, групета, мардэнт і г. д.).

8. Асаблівасці арганізацыі самастойныхпапярэдніхзаняткаў без выкладчыка з мэтай падрыхтоўкі і актывізацыі выканальніцкага апарату да выканання заданняў падчас сустрэчы ў аўдыторыі з выкладчыкам ці да заняткаў на рэпетыцыі ансамбля, аркестра;

умець:

1. Ажыццяўляць пастаянны кантроль і неабходную карэктуру інтанавання ў працэсе сольнага выканальніцтва і ігры з канцэртмайстрам.

2. Самастойна настройваць асабісты інструмент з дапамогай цюнера ці фартэпіяна для самастойных пазааўдыторных заняткаў, заняткаў з выкладчыкам на індывідуальных занятках у класе.

3. Дасягнуць неабходнага балансу гучання ў працэсе сумеснага выканання твора з суправаджэннем фартэпіяна ў адпаведнасці з дынаміка-акустычнай асаблівасцю базавага духавога ці ўдарнага інструмента.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

4. Прытрымлівацца дакладнага метрарытму падчас выканання на базавым духавым ці ўдарным інструменце (інструктыўны матэрыял; вучэбна-педагагічны ці канцэртны рэпертуар; сольныя творы ці творы для ансамбля, аркестра).

5. Арыентавацца ў вызначэнні спецыфікі пабудовы і выканання фразіроўкі (а таксама матываў, перыядаў, кантрапункта, рэчытатыву).

6. Арганізоўваць самастойныяпапярэдніязаняткі без выкладчыка з мэтай падрыхтоўкі і актывізацыі выканальніцкага апарату да выканання заданняў падчас сустрэчы ў аўдыторыі з выкладчыкам ці да заняткаў на рэпетыцыі ансамбля, аркестра.

7. Выконваць незнаёмыя музычныя творы рознай ступені складанасці і форм у працэсе чытання нот з ліста.

8. Ажыццяўляць адпаведную карэктуру інтанавання, якая абумоўлена неабходнасцю пастаяннага кантролю падчас ігры з канцэртмайстрам на аўдыторных занятках з выкладчыкам.

9. Састаўляць планы самастойнай работы над інструктыўным матэрыялам (практыкаванні, гамы, эцюды).

10. Састаўляць планы самастойнай работы над музычнымі творамі па індывідуальнай падрыхтоўцы (камерна-інструментальныя творы кампазітараў-класікаў і сучасных аўтараў, у тым ліку і беларускіх);

валодаць:

1. Тэхнікай выканання мажорных, мінорных, абаротных гам з улікам выкарыстання розных штрыхавых камбінацый.

2. Тэхнікай выканання эцюдаў на розныя выканальніцкія задачы і віды выканальніцкай тэхнікі.

3. Асаблівасцямівыканання сольных, камерна-інструментальных твораў з улікам іх жанрава-стылявой спецыфікі.

4. Аналізам сольных, камерна-інструментальных цяжкасцейу вывучаемых творах і вызначэннем шляхоў іх скасавання падчас заняткаў.

5. Выкананнем варыянтаў, трактовак, інтэрпрэтацый, рэдакцый музычных твораў (ажыццяўленне параўнальнага аналізу музычнага матэрыялу з улікам вывучэння арыгінала твораў ці яго адаптацыі – нотныя выданні, відэазапісы і г. д.).

6. Вызначэннем абавязковых папярэдніх заданняў з мэтай падрыхтоўкі і актывізацыі выканальніцкага апарату да заняткаў у аўдыторыі з выкладчыкам ці да заняткаў на рэпетыцыі

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ансамбля, аркестра:папярэднія практыкаванні, уключаючы варыянтыкантраснага супастаўлення кантыленных фрагментаў з складанымі тэхнічнымі камбінацыямі; вызначэнне выканальніцкіх задач па засваенні ўсіх відаў работы над гамамі, дасягненне дакладнага выканання абертонаў («узыходзячы» і «зыходзячы»), чаргаванне камбінацый на падставе «скачкападобных» варыянтаў.

7) Вызначэннем ансамблевых ці аркестравых цяжкасцей і работай над іх дакладным выкананнем на духавых ці ўдарных інструментах.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» ўсяго прадугледжана 668 гадзін, з якіх 258 – аўдыторныя (індывідуальныя) заняткі.

Рэкамендаваныя формы кантролю ведаў – залікі, экзамены.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Асноўная мэта, задачы, патрабаванні і змест дысцыпліны «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» з улікам развіцця выканальніцкага майстэрства на духавых і ўдарных інструментах у сістэме вышэйшай адукацыі. Патрабаванні да выканання заданняў па індывідуальнай падрыхтоўцы студэнтаў на базавым музычным духавым ці ўдарным інструменце, формы бягучага кантролю і выніковых іспытаў.

Месца і роля дысцыпліны «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» ў сістэме падрыхтоўкі кіраўнікоў аматарскіх аркестраў (ансамбляў) духавых інструментаў, а таксама выкладчыкаў музыкі навучальных устаноў. Узаемасувязь дысцыпліны «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» з музычна-тэарэтычнымі дысцыплінамі, асноўнымі дысцыплінамі спецыялізацыі і творча-практычнымі дысцыплінамі спецыялізацыі.

Тэма 1. Дыягностыка выканальніцкіх здольнасцей і аптымізацыя навучальнага працэсу

Вызначэнне выканальніцкага ўзроўню ігры на духавых і ўдарных інструментах на падставе розных відаў практыкаванняў (размінка; выкананне абертонаў на духавых інструментах; выкананне розных метрарытмічных камбінацый выканаўцамі на ўдарных інструментах; выкананне музычных фрагментаў у высокай тэсітуры гучання на драўляных і медных духавых інструментах і г. д.). Вынікі і аналіз дыягностыкі папярэдняй падрыхтоўкі: сфарміраванасць амбушура, валоданне выканальніцкім дыханнем, параметры дыяпазону, артыкуляцыя, тэхніка валодання асноўнай і дадатковай аплікатурай на драўляных і медных духавых інструментах (ці адпаведнымі пазіцыямі выканання на трамбоне), каардынацыя рук, валоданне тэхнічнымі прыёмамі і дакладнасць выканання метрарытму выканаўцамі на ўдарных інструментах. Падрыхтоўка музычных фрагментаў (эцюд, камерна-інструментальны музычны твор ці аркестравая партыя) з мэтай выяўлення навыкаў чытання нот з ліста.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Распрацоўка тэставых заданняў, якія спрыяюць фарміраванню навыкаў і ўменняў самастойнай работы студэнтаў з інструктыўным матэрыялам (павольныя тэмпы, штрыхавыя і метрарытмічныя камбінацыі, дынамічныя градацыі і да т. п.), эцюдамі на розныя віды тэхнікі з улікам метрарытмічных разнастайнасцей; сольнымі, камерна-інструментальнымі музычнымі творамі ці іх фрагментамі, аркестравымі партыямі з мэтай вызначэння адпаведнай пабудовы музычнай фразіроўкі, дакладнага інтанавання, дынамікі, метрарытму і г. д.

Тэма 2. Асаблівасці працэсу фарміравання выканальніцкага апарату ў першы перыяд навучання ў вышэйшай установе і шляхі яго ўдасканалення

Выканальніцкі апарат: сутнасць, састаўныя кампаненты і іх значэнне. Праблемы ўдасканалення амбушура выканаўцы на духавых інструментах. Сутнасць паняцця «апертура» і спецыфіка яе далейшага развіцця. Вызначэнне рацыянальнай пастаноўкі муштука на духавых інструментах. Роля сістэмных заняткаў над падоўжанымі і філіраванымі гукамі ў працэсе ўдасканалення выканальніцкіх навыкаў. Вызначэнне адпаведных заданняў па засваенні інструктыўнага матэрыялу і яго роля ў фарміраванні тэхнічнага майстэрства ігры на духавых і ўдарных інструментах.

Тэма 3. Арганізацыйна-метадычныя асаблівасці правядзення індывідуальных заняткаў выканаўцаў на духавых і ўдарных інструментах

Роля індывідуальных заняткаў у працэсе вывучэння дысцыпліны «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва». Вызначэнне асноўных этапаў арганізацыі індывідуальных заняткаў студэнтаў з выкладчыкам:

– папярэдняя падрыхтоўка да заняткаў (актывізацыя выканальніцкага дыхання без музычнага інструмента: практыкаванні па сістэме «*bazing*» на губах і пры дапамозе муштука; выкананне практыкаванняў штрыхом «*legato*» па прынцыпе «слізгання» гукаў па абертонах);

– асноўная частка заняткаў (ажыццяўленне кантролю па выкананні студэнтам папярэдніх заданняў па дысцыпліне «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва», выяўленне магчымых недахопаў і шляхі іх скасавання; работа над інструк-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

тыўным матэрыялам і рознымі відамі выканальніцкай тэхнікі, работа над камерна-інструментальнымі музычнымі творамі, аркестравымі партыямі);

– заключная частка заняткаў (ступень засваення студэнтам аб'ёму заданняў у час правядзення індывідуальных заняткаў з выкладчыкам; вызначэнне магчымых дадатковых практыкаванняў і каментарыяў да выканання неабходнага аб'ёму заданняў).

Тэма 4. Спецыфіка і арганізацыйна-метадычныя аспекты развіцця навыкаў арганізацыі самастойных заняткаў

Сутнасць і месца самастойных пазааўдыторных заняткаў у працэсе вывучэння дысцыпліны «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва». Асноўныя задачы па вызначэнні зместу індывідуальных самастойных заняткаў. Фарміраванне ўменняў падбору неабходнага музычнага матэрыялу для індывідуальных самастойных заняткаў.

Асноўныя этапы арганізацыі пазааўдыторных заняткаў:

– ранішнія заняткі па папярэдняй падрыхтоўцы выканальніцкага апарату (практыкаванні па актывізацыі выканальніцкага дыхання без музычнага інструмента; абавязковыя заняткі па сістэме выканання падоўжаных гукаў, работа над практыкаваннямі штрыхом «legato» па прынцыпе лёгкага «слізгання» па абертонах гукаў у павольных і хуткіх тэмпах);

– работа над інструктыўным матэрыялам (тэхнічныя практыкаванні; розныя віды работы над эцюдамі);

– работа над музычнымі творамі (рознахарактарныя; разнажанравыя камерна-інструментальныя творы; аркестравыя партыі);

– развіццё навыкаў адаптацыі музычных твораў для духавых і ўдарных інструментаў (самастойная апрацоўка і пералажэнне музычных твораў для асабістага базавага інструмента).

Тэма 5. Асаблівасці выкарыстання асноўных тыпаў выканальніцкага дыхання ў працэсе сольнага і камерна-інструментальнага выканальніцтва на духавых інструментах

Параўнальны аналіз розных тыпаў выканальніцкага дыхання і іх асаблівасці ў працэсе сольнага і камерна-інструментальнага выканальніцтва на духавых інструментах. Сутнасць і спецыфіка выкарыстання асноўнага змешанага тыпу дыхання як са-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

стаўной часткі выканальніцкага апарату. Распрацоўка розных відаў заданняў па развіцці выканальніцкага дыхання (папярэдні этап заняткаў без музычнага інструмента). Падрыхтоўка практыкаванняў для сістэматычных заняткаў па развіцці выканальніцкага дыхання на музычным інструменце. Узаемаабумоўленасць пабудовы музычнай фразы і выканальніцкага дыхання. Тэхналагічны эфект перманентнага дыхання і яго магчымае эпізадычнае ўкараненне ў выканальніцкую практыку. Дыферэнцыяцыя выканальніцкага дыхання ў залежнасці ад памеру мензуры на духавых лабіяльных, язычковых і медных інструментах.

Тэма 6. Работа над артыкуляцыяй і тэхналогія ўдасканалення розных відаў выканальніцкай тэхнікі на духавых і ўдарных інструментах

Сутнасць артыкуляцыі і яе месца ва ўдасканаленні выканальніцкага майстэрства. Састаўныя кампаненты артыкуляцыйнага працэсу пры ігры на духавых інструментах. Узаемасувязь артыкуляцыйных кампанентаў і асаблівасці працэсу рэзанансу выканаўцы. Сукупнасць фанетычных галосных і зычных гукаў у артыкуляцыйным працэсе і іх роля ва ўдасканаленні якаснага тэмбрава-каларыстычнага і дынамічнага гучання. Вызначэнне неабходных практыкаванняў з мэтай авалодання living рознымі прыёмамі артыкуляцыі.

Паняцце «выканальніцкая тэхніка» і яе састаўныя кампаненты. Спосабы развіцця выканання «дробнай выканальніцкай тэхнікі» (папярэдні аналіз музычнага матэрыялу і вызначэнне найбольш складаных фрагментаў; работа па ўдасканаленні аплікатурнай тэхнікі ў складаных пасажах; падбор адпаведных практыкаванняў). Паняцце «тэхніка атакі языка», яе тэхналогія і разнастайнасці (спецыфіка атакі языка ў адпаведнасці з характарам і асаблівасцямі штрыхавых камбінацый у музычных творах; асаблівасці выканання дадатковай атакі языка (падвоенная – патроенная) «staccato»; падбор практыкаванняў з выкарыстаннем розных спосабаў атакі языка). Развіццё навыкаў выканання з улікам максімальнага аб'ёму гучання адпаведнага духавога інструмента (падбор практыкаванняў для засваення нізкага рэгістра; тэхналогія засваення верхняй тэсітуры). Тэхналогія развіцця выканальніцкай тэхнікі (спосабы актывізацыі дыя-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

фрагмы; пашырэнне аб’ёму выканальніцкага дыхання пры дапамозе падоўжаных гукаў; падбор практыкаванняў па фарміраванні навыкаў лёгкага «слізгання» з рэгістра ў рэгістр пры найменшым удзеле языка «legato» па развіцці выканальніцкага дыхання. Развіццё навыкаў выканання на ўдарных інструментах з улікам розных відаў выканальніцкай тэхнікі і выканальніцкіх прыёмаў.

Тэма 7. Месца, метады засваення гам і іх роля ў сістэме навучання выканаўцаў на духавых інструментах

Работа над гамамі як неабходная і абавязковая ўмова па фарміраванні і развіцці выканальніцкіх навыкаў і ўменняў. Сістэма арганізацыі заняткаў па вывучэнні розных гам у адпаведнасці з выканальніцкім дыяпазонам (асаблівасці пабудовы і выканання мажорных, мінорных і абаротных гам у розных метрарытмічных і штрыхавых камбінацыях); азнаямленне з цэлатоннай, дыятанічнай гамамі; асноўныя задачы па выкананні арпеджыа, Т3-5, Д-7, VII-7 і іх пераварочваннем. Развіццё выканальніцкіх навыкаў у працэсе засваення храматычнай гамы ад розных нот. Роля абаротных гам у працэсе развіцця выканальніцкіх уменняў і засваення неабходных практыкаванняў з рознымі тэмпамі, метрарытмічнымі камбінацыямі і штрыхамі.

Тэма 8. Штрыхі як сродак музычнай выразнасці: сутнасць, асаблівасці выканання і спецыфіка дасягнення адзінай штрыхавой асновы ў камерна-інструментальным выканальніцтве

Штрыхі: сутнасць, вызначэнне, функцыянальныя асаблівасці і спецыфіка выкарыстання ў духавой музыцы. Параўнальны аналіз, тэхналогія выканання штрыхоў на розных музычных інструментах (фартэпіяна, струнныя, духавыя). Спецыфіка тэхналогіі выканання асноўных і дадатковых штрыхоў на духавых медных інструментах. Асаблівасці ўдасканалення тэхнікі і навыкаў выканання штрыхоў пры дапамозе цвёрдай атакі языка («*detache*», «*staccato*», «*staccatissimo*», «*marcato*», «*martele*»), асаблівасці пачатку гуку пры выкананні штрыха «*legato*». Асаблівасці ўдасканалення тэхнікі і навыкаў выканання штрыхоў пры дапамозе мяккай атакі языка («*nonlegato*», «*portato*»), асаблівасці пачатку гуку пры выкананні штрыха «*legato*».

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Развіццё ўменняў выкарыстання дадатковых спецыфічных штрыхоў і выканальніцкіх прыёмаў пры ігры на духавых інструментах («*frullato*», падвоенае і патроенае «*staccato*», «*portamento*», «*glisser*»).

Тэма 9. Сутнасць, разнастайнасці і сістэма засваення дынаміка-акустычнай спецыфікі духавых і ўдарных інструментаў

Дынаміка як сродак музычнай выразнасці: сутнасць і спосабы выкарыстання. Паняцце аб рэльефе, фоне, аб’ёме і балансе гучання на духавых і ўдарных інструментах. Параўнальны аналіз дынаміка-акустычнага гучання лабіяльных, язычковых, медных духавых і ўдарных інструментаў. Прынцыпы кантрасту дынамікі гучання на духавых і ўдарных інструментах.

Узаемасувязь дынамікі і музычнай фактуры ў працэсе выканальніцтва ўскладзе камерна-інструментальнага ансамбля з фартэпіяна, ансамбля ці аркестра духавых і ўдарных інструментаў.

Развіццё навыкаў устаранення дынаміка-акустычнага дысбалансу гучання на духавых і ўдарных інструментах у складзе аднародных, роднасных і змешаных складаў ансамбляў, аркестраў, а таксама паміж групамі інструментаў. Фарміраванне ўменняў дасягнення неабходнага дынаміка-акустычнага гучання (выкарыстанне адпаведных практыкаванняў розных відаў). Тэхналогія засваення падоўжаных гукаў на духавых інструментах у розных дынамічных градацыях.

Тэхналогія засваення філіраваных гукаў і іх роля ў фарміраванні ўменняў валодання рознымі дынаміка-акустычнымі камбінацыямі.

Развіццё навыкаў выканання прыёмаў пры раптоўнай змене дынаміка-акустычнага гучання на ўдарных інструментах.

Тэма 10. Работа над фразіроўкай у музычных творах

Паняцце «фразіроўка», яе сутнасць, значнасць і роля ў музычна-выканальніцкім мастацтве. Асноўныя патрабаванні да пабудовы музычнай фразіроўкі і яе састаўныя элементы ў музычных творах розных жанраў. Развіццё навыкаў выканання розных элементаў фразіроўкі ў адпаведнасці з асаблівасцямі драматургіі твора:

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

– матыў;
– фраза;
– сказ;
– перыяд.

Музычная фразіроўка як эфектыўны сродак мастацка-выканальніцкай выразнасці і тэхналогія яе пабудовы ў адпаведнасці з жанрава-стылявымі асаблівасцямі твора (арыгінал ці яго адаптацыя – пералажэнне, апрацоўка, інструментоўка і г. д.). Фарміраванне ўменняў тэмпавых суадносін у музычнай фразе (прытрымліванне адзінага тэмпу на працягу ўсёй фразы; асаблівасці работы над метрарытмічнымі дакладнасцямі выканання фразы; спецыфіка выканання з улікам агогікі).

Сутнасць, асаблівасці пабудовы, прынцыпы засваення фразіроўкі ў адпаведнасці з музычнай драматургіяй твора ў працэсе сольнага і камерна-інструментальнага выканальніцтва на духавых інструментах.

Тэма 11. Сутнасць, шляхі дасягнення дакладнай інтанацыі на духавых інструментах і віды яе карэкціроўкі

Асаблівасці інтанавання ў працэсе выканальніцтва на духавых інструментах (канструктыўныя і тэхналагічныя недахопы і шляхі іх пераадольвання). Сутнасць дакладнага інтанавання.

Асноўныя віды настройкі інструментаў і іх спецыфіка (*мела-дычная*, *гарманічная*).

Выкарыстанне розных спосабаў настройкі духавых інструментаў (*пры дапамозе цюнера; пры дапамозе слыху; па камертоне; па гучанні другога інструмента* – фартэпіяна ці духавога інструмента).

Асаблівасці карэкціроўкі інтанавання ў працэсе сольнага ці сумеснага выканальніцтва: 1) прынцып ладатанальнага прыцягнення; 2) выкарыстанне дадатковай аплікатуры; 3) змяненне параметраў апертуры і амбушура; 4) карэкцыя экспрэсіі выканальніцкага дыхання.

Тэма 12. Асаблівасці выканання складаных метрарытмічных пабудоў

Паняцці «метр» і «рытм», іх сутнасць у музычным мастацтве.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Метрарытм як адзін з галоўных элементаў і мастацкіх сродкаў у музыцы. Фармаўтваральнае значэнне рытму, вывучэнне тыпавых рытмаформул і розных іншых варыянтаў метрарытмічных асаблівасцей.

Развіццё навыкаў выканання розных метрарытмічных камбінацый (музычныя практыкаванні, гамы, эцюды, вучэбна-педагагічны і канцэртны рэпертуар).

Дасягненне дакладнасці метрарытму ў калектыўнай ігры ў складзе камерна-інструментальнага ансамбля з фартэпіяна, ансамбля ці аркестра духавых і ўдарных інструментаў.

Тэма 13. Развіццё навыкаў чытання нот з ліста ў працэсе засваення вучэбнага і канцэртнага рэпертуару

Чытанне нот з ліста як неабходная ўмова развіцця выканальніцкіх навыкаў па засваенні неабходнага вучэбнага і канцэртнага рэпертуару. Навыкі чытання нот з ліста і іх значнасць у падрыхтоўцы выканаўцаў надухавых інструментах.

Развіццё выканальніцкіх навыкаў інтэнсіўнага засваення музычнага матэрыялу з мэтай пашырэння і засваення вучэбна-педагагічнага і канцэртнага рэпертуару. Спосабы развіцця навыкаў чытання нот з ліста (спантаннае выкананне і чытанне незнаёмых музычных фрагментаў; практыкаванні ігры незнаёмых музычных фрагментаў у розных тэмпах – ад павольных да хуткіх; закрыццё часткі нотнага тэксту ў працэсе ігры).

Актывізацыя і развіццё музычных навыкаў і здольнасцей у працэсе чытання нотнага тэксту ў складзе камерна-інструментальнага ансамбля з фартэпіяна, ансамбля ці аркестра духавых і ўдарных інструментаў.

Тэма 14. Музычная арнаментыка: праблема расшыфроўкі і тэхналогія выканання ў сольным і камерна-інструментальным выканальніцтве

Сутнасць музычнай арнаментыкі як мастацка-выразнага сродку ў музыцы. Параўнальны аналіз гістарычнай рэфлексіі музычнай арнаментыкі і асаблівасці яе расшыфроўкі з мэтай выканальніцкага ўвасаблення.

Сучасныя разнастайнасці музычнай арнаментыкі і праблемы яе расшыфроўкі для выканаўцаў на духавых інструментах.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Разнастайнасці мелізмаў і іх расшыфроўка. Сутнасць «*групета*» і асаблівасці яго выканання. Разнавіднасці «*мардэнта*» і іх выканальніцкія трактоўкі. «*Partamento*», «*фаршлагі*», іх разнастайнасці і спецыфіка выканання. Выканальніцкая трактоўка разнавіднасцей трэлей, асаблівасці іх выканання (губная; пры дапамозе вентыляў ці помпавай механікі; пры дапамозе цуга).

Тэма 15. Этапы вывучэння музычных твораў і асаблівасці іх сольнага і камерна-інструментальнага выканальніцтва

Прынцыпысастаўлення плана работы павывучэнні вучэбна-педагагічных, канцэртных музычных твораў для духавых і ўдарных інструментаў. Этапы работы над інструментальнымі творамі і іх змест.

Этап першапачатковага знаёмства з творам (клавір, аўдыя- і відэазапіс, кампакт-дыск, праслухоўванне трансляцыі сродкамі масавых камунікацый).

Дэталёвы музычна-выканальніцкі аналіз асаблівасцей вывучаемага твора і задача па стварэнні адпаведных музычных вобразаў у працэсе іх сольнага і камерна-інструментальнага выканальніцтва.

Работа над асноўнымі эпізодамі музычнага твора (развіццё навыкаў сумеснага выканальніцтва з улікам тэхнічных ансамблевых цяжкасцей у складзе камерна-інструментальнага ансамбля з фартэпіяна, ансамбля ці аркестра духавых і ўдарных інструментаў; дынамічны баланс; штрыхі; фразіроўка; выкананне дробнай тэхнікі; інтанацыя і інш.). Тэхналогія засваення нотнага тэксту на памяць.

Шляхі вырашэння музычна-выканальніцкіх задач па стварэнні музычных вобразаў у працэсе вынікoвага этапусольнага і камерна-інструментальнага выканальніцтва на духавых і ўдарных інструментах у адпаведнасці з мастацка-эстэтычным патрабаваннем твораў (арыгінал, пералажэнне і г. д.).

Тэма 16. Засваенне жанрава-стылявых асаблівасцей сольных і камерна-інструментальных музычных твораў

Вывучэнне асноўных жанрава-стылявых асаблівасцей выканання музычных твораў. Інтэрпрэтацыя старадаўняй музыкі. Расшыфроўка знакаў скарачэння нотнага запісу і мелізмаў. Асаблівасці выканання эстрадных і джазавых твораў з улікам

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

спецыфічнай манеры і стылю выканання (лабіяльнае інтанаванне, метрарытм і г. д.). Тэхнічныя сродкі ў працэсе вывучэння жанрава-стылявых асаблівасцей сольных і камерна-інструментальных музычных твораў (выкарыстанне сінтэзатараў і камп'ютарная апрацоўка музычнага матэрыялу з мэтай стварэння фанаграм («-1»). Дасягненне мастацкіх эфектаў шляхам злучэння духавых інструментаў з іншым музычным інструментарыем (традыцыйныя беларускія народныя духавыя і ўдарныя інструменты; эпізадычныя інструменты – фартэпіяна, цымбалы, скрыпка, кантрабас; электрафікаваныя сучасныя музычныя інструменты – разнавіднасці клавішных інструментаў, бас-гітара і інш.).

Тэма 17. Псіхафізіялагічная і эмацыянальная падрыхтоўка выканаўцы да публічнага выступлення

Роля публічных выступленняў у працэсе выканальніцкай дзейнасці ў фарміраванні мастацкага густу, майстэрства сцэнічнага ўвасаблення музычных твораў.

Разнастайнасць публічных выступленняў выканаўцаў на духавых і ўдарных інструментах і іх асаблівасці (акадэмічны канцэрт, сесійны іспыт, справаздачны канцэрт, удзел у фестывалях, конкурснае выступленне, удзел у сацыякультурных мерапрыемствах і г. д.). Арганізацыйныя пытанні падрыхтоўкі і правядзення канцэртнага выступлення. Эмацыянальна-псіхалагічная падрыхтоўка выканаўцаў да публічнага выступлення, аўтатрэнінг, выкарыстоўванне вопыту папярэдняй канцэртнай дзейнасці.

Жанрава-стылявыя і сацыяльна-ўзроставыя ўмовы выступленняў выканаўцаў на духавых інструментах (дыферэнцыраваны падыход у складанні выконваемай канцэртнай праграмы, разлічанай на розны музычны густ той ці іншай сацыяльнай групы).

Эстэтыка-сцэнічныя ўмовы выступленняў выканаўцаў на духавых інструментах (антураж, сцэнічны выгляд і імідж у адпаведнасці са стылем і эпохай выконваемых твораў).

Пытанні акустыкі і тэхнічна-інструментальнага забеспячэння выступленняў выканаўцаў на духавых інструментах у канцэртнай зале або на пленэры.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 18. Выкарыстанне спецыяльнай літаратуры ў працэсе падрыхтоўкі выканаўцаў на духавых і ўдарных інструментах

Вывучэнне спецыяльнай і нотнай літаратуры ў працэсе падрыхтоўкі спецыялістаў духавога мастацтва. Разнастайнасць спецыяльнай літаратуры аб асаблівасцях засваення духавых і ўдарных музычных інструментаў: манаграфіі; энцыклапедыі; атласы музычных інструментаў; брашуры; навуковыя, метадычныя зборнікі і артыкулы; спецыяльныя ведамасныя журналы; вучэбна-метадычныя дапаможнікі і г. д.).

Выкарыстанне лепшых айчынных, замежных нотных выданняў для падрыхтоўкі выканаўцаў на духавых і ўдарных музычных інструментах (нотныя зборнікі; тэматычныя ці серыйныя выданні музычных твораў ці эцюдаў; хрэстаматыі; школы ігры на духавых і ўдарных інструментах; практычныя дапаможнікі; зборнікі практыкаванняў і г. д.).

Вывучэнне музычных запісаў (дыскаграфія, відэазапіс і г. д.) з мэтай іх выкарыстання ў навучальным працэсе ў якасці ілюстрацыі вывучаемых твораў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

(*дзённая форма навучання*)

Назва тэм заняткаў	Агульная колькасць гадзін	КСР	Форма кантролю
	індывід.		
Уводзіны	1		
Тэма 1. Дыягностыка выканальніцкіх здольнасцей і аптымізацыя навучальнага працэсу	4		
Тэма 2. Асаблівасці працэсу фарміравання выканальніцкага апарату ў першы перыяд навучання ў вышэйшай установе і шляхі яго ўдасканалення	10	22	франтальнае апытанне
Тэма 3. Арганізацыйна-метадычныя асаблівасці правядзення індывідуальных заняткаў выканаўцаў на духавых і ўдарных інструментах	20	28	франтальнае апытанне
Тэма 4. Спецыфіка і арганізацыйна-метадычныя аспекты развіцця навыкаў арганізацыі самастойных заняткаў	10	20	франтальнае апытанне
Тэма 5. Асаблівасці выкарыстання асноўных тыпаў выканальніцкага дыхання ў працэсе сольнага і камерна-інструментальнага выканальніцтва на духавых інструментах	10	20	індывід. заданні
Тэма 6. Работа над артыкуляцыяй і тэхналогія ўдасканалення розных відаў выканальніцкай тэхнікі на духавых і ўдарных інструментах	10	20	індывід. заданні
Тэма 7. Месца, метады засваення гам і іх роля ў сістэме навучання выканаўцаў на духавых інструментах	10	60	індывід. практыкаванні
Тэма 8.Штрыхі як сродак музычнай выразнасці: сутнасць, асаблівасці выканання і спецыфіка дасягнення адзінай штрыхавой асновы ў камерна-інструментальным выканальніцтве	10	60	індывід. заданні

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 9.Сутнасць, ранастайнасці і сістэма засваення дынаміка-акустычнай спецыфікі духавых і ўдарных інструментаў	8	40	індывід. практы-каванні
Тэма 10.Работа над фразіроўкай у музычных творах	25	60	індывід. заданні
Тэма 11.Сутнасць, шляхі дасягнення дакладнай інтанацыі на духавых інструментах і віды яе карэкціроўкі	10	40	індывід. практы-каванні
Тэма 12. Асаблівасці выканання складаных метрарытмічных пабудоў	10	1	індывід. заданні
Тэма 13.Развіццё навыкаў чытання нот з ліста ў працэсе засваення вучэбнага і канцэртнага рэпертуару	20	5	індывід. практы-каванні
Тэма 14.Музычная арнаментыка: праблема расшыфроўкі і тэхналогія выканання ў сольным і камерна-інструментальным выканальніцтве	20	2	індывід. практыка-ванні
Тэма 15.Этапы вывучэння музычных твораў і асаблівасці іх сольнага і камерна-інструментальнага выканальніцтва	25	2	індывід. практы-каванні
Тэма 16.Засваенне жанрава-стылявых асаблівасцей сольных і камерна-інструментальных музычных твораў	25	15	індывід. заданні
Тэма 17.Псіхафізіялагічная і эмацыянальная падрыхтоўка выканаўцы да публічнага выступлення	20	5	індывід. заданні
Тэма 18.Выкарыстанне спецыяльнай літаратуры ў працэсе падрыхтоўкі выканаўцаў на духавых і ўдарных інструментах	10	10	індывід. заданні
Усяго…	**258**	**410**	

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

Флейта

1. Избранные этюды: для флейты /сост. Ю. Должников. – М. : Музыка, 1986. – 47 с.

2. Мак-Доуэлл, Эдуард. Лесные картинки. Перелож. для флейты и ф-но / Эдуард Мак-Доуэлл. – М. ; Л. : Музыка, 1966. – 23 с.

3. Муаз, Марсель. Школа артикуляции: упражнения и этюды / Марсель Муаз. – СПб. : Композитор, 1999. – 28 с.

4. Платонов, Н. И. Этюды: для флейты / Н. И. Платонов; сост. Ю. Должников. – М. : Музыка, 1991. – 64 с.

*5.*Свирель : пьесы для флейты в сопровождении ф-но /сост. и ред. партии флейты В. А. Григорьев. – Минск : Беларусь, 1984. – 55 с.

6. Тризно, Б. В. Гаммы, арпеджио и интервалы для развития виртуозной игры на флейте / Б. В. Тризно. – Л. : Музыка, 1967. – 55 с.

7. Чиарди, Цезари. Школа игры на флейте / Цезари Чиарди ; ред. и автор биограф. справки Г. Никитин. – Л. : Музыка, 1973. – 56 с.

*8.*Этюды для флейты (на оркестровые темы) / сост. Б. В. Тризно. – Л. : Музыка, 1968. – 72 с.

9. Ягудин, Ю. Г. Этюды для флейты / Ю. Г. Ягудин. – М. : Музыка, 1981. – 31 с.

10. Ягудин, Ю. Г. Этюды на мелизмы. Для флейты / Ю. Г. Ягудин. – М. : Музыка, 1977. – 24 с.

11. Fleuret, Daniel. Coursd’harmoniepratique et raisonnesuivid’unabregehistorique des developpements de cette science a travers les siecles / DanielFleuret. – Lyon : Janin, 1908. – 142 p.

*12.*Flotenetuden / hrsd. von Immanuel Lucchesi. – Leipzig : DVFM, 1981. – 95 s.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

13. Fursteneu, Anten Bernhard. 24 Etuden: fur Flote (Bouquets des tons). Op. 125 / Anten BernhardFursteneu; hrsd. von Erich List. – Leipzig : Hofmeister, 1981. – 45 s.

14. Gariboldi, Giulio. 30 easy and progressive studies for flute / Giulio Gariboldi. – Budapest : Musica, 1979. – 32 p.

15. Kordogh, Janos. Mitteleshwere Technische und Leseubungen fur flote / Janos Kordogh. – Budapest : Musica, 1955. – 40 p.

16. Kohler, Ernesto. Studies for flute / Ernesto Kohler; ed. by H. Prohle. – Budapest : Musica, 1980. – № 1.– 18 p.; 1980. –№ 2. – 19 p. ; 1980. –№ 3. – 19 p.

17. Kohler, Ernesto. Virtuoz etudok Fuvolara – Virtuosa etuden fur flote / Ernesto Kohler ; op. 75. № 1–3. – Budapest: Musica, 1984. – № 1.– 27 p. ; 1984. – № 2. – 26 p. ; 1983. – № 3. – 31 p.

18. Kohler, Ernesto. Etudor fuvolare / Ernesto Kohler ;op. 33, № 1–3. – Budapest : Musica, 1984. – № 1. – 18 p.; 1985. – № 2. – 19 p. ; 1981. – № 3. – 19 p.

*19.*Panfloten: Folklore album: fur 1–2 panfloten mit gitarre (akkordeon, ordel und sclagzeug adlib / Herausdedeben von Gunter Kahower. – Wien : Universal Edition, 1982. – 46 p.

*20.*Querflotelernenmit Spad / komponiert oder bearbeitet von Horst Rapp: Zeichnugen von Bernhard Koch. – Band 1: 150 Lieder und Duette fur Anfanger. – Sulzburg : Horst Rapp Verlag. 1991. – 64 p.

21. Querflot – Sulzburg: Horst Rapp Verlag.elernenmitSpad / komponiertoderbearbeilet von Horst Rapp: Zeichnugen von Bernhard Koch. – Band 2: 135 Lieder und Duette. – Sulzburg : Horst Rapp Verlag, 1997. – 79 p.

22. Scervansky, Endre. Five concert studies for solo flute (suite) / Endre Scervansky. – Budapest : Musica, 1973. – 15 p.

23. Towarnicki, Eudeniusz. Szkola na flet / Eudeniusz Towarnicki. – Krakow : PWM, 1975. – 132 s.

Габой

1. Виртуозные пьесы. Для гобоя и ф-но [и для гобоя соло]. – М.: Музыка, 1973. – 28 с.

2. Гобой: учебный репертуар / ред.-сост. М. М. Закопец. – Киев : Музична Україна, 1987. – 59 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

3. Избранные произведения для гобоя / под ред. Н. Назарова и Д. Рогаль-Левицкого. – М. : Музгиз, 1938. – 52 с.

4. Назаров, Н. В. Школа игры на гобое. Ч. 1, 2 / Н. В. Назаров ; ред. Л. М. Славинского. – Изд. 3-е. – М. : Музгиз, 1959. – 294 с.

*5.*Произведения советских композиторов. Для гобоя и ф-но и гобоясоло. – М. : Сов. композитор, 1985. – 55с.

6. Пушечников, И. Ф. Школа игры на гобое / И. Ф. Пушечников. – М. : Музыка, 1985. – 166 с.

7. Пушечников, И. Ф. Хрестоматия для гобоя. Пьесы, ансамбли / И. Ф. Пушечников. – М. : Музыка, 1988. – 159 с.

*8.*Пьесы: для гобоясоло / сост. А. Любимов. – М. : Сов. композитор, 1982. – 56 с.

9. Раков, Н. П. Альбом гобоиста / Н. П. Раков. – М. : Сов. композитор, 1991. – 88 с.

10. Handel. – Studien: fur oboe / Handel; hrsd. von Walter Heinze. Heft 4. – Leipzig : Hofmeister, 1954. – 23 s.

*11.*Orchesterstudien fur odoe / hrsd. von M. Cerlack. – Leipzig : Hofmeister, 1965. – 26 s.

12. Schenker, Friedrich. Monolog: fur oboe. – Band 1 / Friedrich Schenker. – Leipzig : DVfM, 1980. – 10 s.

13. Slonimcki, S. Solo espressivo: fur oboe / S. Slonimcki. – Leipzig : Peters, 1977. – 8 s.

14. Tolksdorf, Alfred – Rosler, Fritz. Schule fur oboe. – Leipzig : DVfM, 1978. – Band 1 / Alfred Tolksdorf, Fritz Rosler.– 130 s.

15. Tolksdorf, Alfred – Rosler, Fritz. Schule fur oboe. – Leipzig : DVfM, 1978. – Band 2 / Alfred Tolksdorf, Fritz Rosler.– 140 s.

Кларнет

1. Альбом кларнетиста / сост. Б. Прорвич. – М. : Сов. композитор, 1990. – Вып.1. – 113 с.

2. Альбом популярных пьес / перелож. для кларнета и ф-но. – М. : Музыка, 1989. – 52 с.

3. Вагнер, Г. М . Концерт: для кларнета и камерногооркестра / Г. М. Вагнер ; перелож. для ф-но. – Л. : Сов. композитор, 1989. – 38 с., 1 парт. (16 с.).

4. Василенко, С. Н. Концерт для кларнета соркестром. Соч. 135 / С. Н. Василенко ;перелож. для кларнета и ф-но автора ; ред. партии кларнета А. Штарка. – М. : Музыка, 1963. –28, 11 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5. Вебер, К.-М. Концерт № 1, соч. № 73. Для кларнета с оркестром / К.-М. Вебер / издание для кларнета с ф-но ; ред. А. Володина. – М. : Музгиз, 1954. – 42 с.

6. Вебер, К.-М. Концертино: для кларнета с оркестром. Ор. 26 / К.-М. Вебер ; клавир. – М. : Музыка, 1986. – 15 с.

7. Володин, А. В. Оркестровые трудности для кларнета. Отрывки из балета / А. В. Володин (сост.). – М.: Музгиз, 1962. – 88 с.

8. Габлер, Э. Концерт №1 для кларнета с оркестром / Э. Габлер ; с прилож. каденции А. Березина. Перелож. для кларнета и ф-но. – М. : Музгиз, 1958. – 48,14 с.

9. Гезенцвей, С.В. 50 этюдов для кларнета / С. В. Гезенцвей. – Киев : Музична Україна, 1974. – 27 с.

10. Глазунов, А. К. Концерт / А. К. Глазунов; обр. для кларнета и ф-но А. Штарка. – М. : Музыка, 1949. – 26,12 с.

11. Гурфинкель, В. Я. Школа игры на кларнете / В. Я. Гурфинкель. – 2-е перераб. изд. – Киев : Мистецтво, 1965. – 232 с.

12. Диков, Б. А. Школа игры на кларнете, система Т. Бёма / Б. А. Диков. – М. : Сов. композитор, 1975. – 180 с.

13. Избранные этюды и оркестровые отрывки для кларнета. Тетрадь 1 / сост. А. Пресман. – М. : Музыка, 1967. – 51 с.

14. Избранные этюды и оркестровые отрывки для кларнета. Тетрадь 2/ сост. А. Пресман. – М. : Музыка, 1969. – 87 с.

15. Комаровский, А. С. Хрестоматия длякларнета и ф-но / А. С. Комаровский ; ред. партии кларнета А. Штарка. – М. : Музгиз, 1961. – 36, 15 с.

16. Крюков, В. Н. Концертино для кларнета с оркестром. Ор. 56 / В. Н. Крюков ; перелож. автора для кларнета и ф-но. – М. : Музгиз, 1956. – 23 с.

17. Маневич, А. М. Шесть этюдов. Для кларнета / А. М. Маневич. – Л. ; М. : Сов. композитор, 1971. – 19 с.

18. Оркестровые трудности. Для кларнета. Тетрадь 1 / сост. А. Пресман. – М. : Музыка, 1956. – 89 с.

*19.*Оркестровые трудности. Для кларнета. Тетрадь 2 / сост. А. Пресман. – М.: Музыка, 1957. – 108 с.

*20.*Оркестровые трудности. Для кларнета. Тетрадь 3 /сост. А.Пресман. – М.: Музыка, 1958. – 136 с.

21. Оркестровые трудности. Для кларнета. Тетрадь 4 / сост. А. Пресман. – М. : Музыка, 1959. – 67 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

*22.*Оркестровые трудности. Для кларнета. Тетрадь 5 / сост. А. Пресман. – М. : Музыка, 1961.– 56 с.

23. Оркестровые трудности. Для кларнета. Тетрадь 6 / сост. А. Пресман. – М. : Музыка, 1963. – 58 с.

24. Оркестровые трудности для кларнета. Отрывки из симфоний / сост. А. Александров. – М. : Музыка, 1965. – 76 с.

25. Постикян, В. А. Школа игры на кларнете : в 3 ч. / В. А. Постикян. – Ереван : Советикангрох, 1976. – Ч. 1.– 155 с.

26. Постикян, В.А. Школа игры на кларнете : в 3 ч. / В. А. Постикян. – Ереван : Советикангрох, 1980. –Ч. 2.– 176 с.

*27.*Произведения для кларнета / сост. и спецред. Альгирдас Будрис. – Вильнюс : Вага, 1982. – 47 с.

28. Произведения для кларнетасоло / сост. В. Соколов. – М. : Музыка, 1981. – 28 с.

29. Произведения современных зарубежных композиторов: для кларнетасоло / сост. А. Федоров. – Л. : Музыка, 1986. – 47 с.

*30.*Пьесы для кларнета и ф-но / сост. И. Мозговенко. – М. : Музыка, 1968. – 23 с.

31. Пьесы для кларнета и ф-но / сост. И. Мозговенко. – М. : Музыка, 1971. – 36 с.

*32.*Пьесы и этюды советских композиторов. Для кларнета с ф-но и кларнетасоло. – М. : Сов. композитор, 1974. – Вып. 1. – 31 с.

33. Пьесы современныхкомпозиторов: для кларнета и ф-но / сост. и ред. В. А. Соколова. – М. : Сов. композитор, 1983. – Вып. 3. – 48 с.

*34.*Пьесы современныхкомпозиторов: Для кларнета и ф-но[и для кларнетасоло]. – М. : Музыка, 1971. – 42 с.

35. Ригин, С. В. Концерт для кларнета с ф-но / С. В. Ригин. – Киев : Мистецтво, 1965. – 43, 12 с.

36. Римский-Корсаков, Н. А. Концерт для кларнета с духовым оркестром / Н. А. Римский-Корсаков ; перелож. Л. Рудольфа, ред. А. Пресмана. Клавир. – М. : Музыка, 1975. – 16 с.

37. Розанов, С. В. Школа игры на кларнете : в 2 ч./ С. В. Розанов. – М. : Музыка, 1982. – Изд. 3-е. – Ч. 1. – 135 с.

38. Розанов, С. В. Школа игры на кларнете : в 2 ч. / С. В. Розанов. – М. : Музыка, 1990. – Изд. 3-е. – Ч. 2. – 158 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

39. Хрестоматия кларнетиста/ сост.: В. М. Блок и И. П. Мозговенко. – М. : Сов. композитор, 1976. – 126 с.

*40. Федотов, А. А.*О выразительных средствах кларнетиста в работе над музыкальным образом / А. А. Федотов // Методика обучения игре на духовых инструментах. – М., 1976. – Вып. 4. – С. 86–109.

41. Busoni, F. Concertino: fur klarinette und kleine orchester: op. 48 / F. Busoni; ausg. fur klarinette und klavier von O. Taubmann. – Leipzig : Breitkopf und Hartel, 1977. – 15 s.

*42. Hrsd. vonKuszing,*I. Klarinettenmusik / Hrsd. VonI. Kuszing, I. Mariassy. – Budapest : Musika, 1977. – Bd. 2. – 28 s.

43. Lic, L. 15 cwiczennaKlarnet / L. Lic. – Krakow : Polskiewudawnictwomuzyczne, 1975. – 33 s.

*44. Vaczi, Guula.*Hangsortanulmanyck klarinetra / Guula Vaczi. – Budapest : Musika, 1964. – 107 s.

45. Weber, CarlMaria. Konzert № 2: Es-Dur: furklarinette und orchester. Op. 74 /CarlMaria Weber; nachdemautogr. hrsg. vonG. Hausswald: ausg. fur klarinette und klavier von G. Hermann. – Leipzig : Breitkopf und Hartel, 1982. – 28 s.

Фагот

1. Баланчивадзе, А. М. Концертино для фагота с оркестром / А. М. Баланчивадзе ; перелож. для фагота и ф-но авт. – Л. : Музыка, 1969. – 18, 7 с.

2. Баташов, К. К. Этюды для фагота / К. К. Баташов, Р. П. Терехин; предисл. авт. – М. :Музыка, 1977. – 48 с.

3. Брунс, В. В. Концерт для фагота с оркестром. Соч. 5 / В. В. Брунс; перелож. для фагота и ф-но авт. – М. ; Л. : Музгиз, 1946. – 31 с.

4. Брунс, В. В. Концерт № 2 для фагота с оркестром. Соч. 15 / В. В. Брунс; перелож. для фагота и ф-но авт. – М. : Музыка, 1968. – 32, 11 с.

5. Вейсенборн, Ю. Г. Избранные этюды: Для фагота. Op. 8 /Ю. Г. Вейсенборн; сост. Р. Терехин. – М. : Музыка, 1986. – 47 с.

6. Вивальди, Антонио. Избранные концерты. Для фагота, струнных и чембало / Антонио Вивальди; сост. и ред. Р. Терехина. Клавир. – М. : Музыка, 1978. – 50, 20 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

7. Давид, Ф. Концертино для фагота с оркестром. Соч. 12 / Ф. Давид; ред.И. Костлана. – М. : Музгиз, 1962. – 24, 7 с.

8. Джампиери, Аламиро. Шесть этюдов: для фагота / Аламиро Джампиери. – М. : Музыка, 1987. – 47 с.

9. Дварионас, Б. Д. Тема с вариациями для фагота и ф-но / Б. Д. Дварионас. – М. : Музыка, 1966. – 14, 5 с.

10. Моцарт, В.-А. Концерт: Для фагота с оркестром: К 191 / В.-А. Моцарт; ред. Р. Терехина. Клавир. – М. : Музыка, 1983. – 24 с.

11. Подгайц, Е. И. Соната № 2: Для фагота и ф-но / Е. И. Подгайц; ред. партии фагота А. Клечевского. – М. : Музыка, 1989. – 19 с.

12. Подковыров, П. П. Соната для фагота и ф-но / П. П. Подковыров. – Л. : Музыка, 1965. – 24, 8 с.

*13.*Произведения композиторов XVII–XVIII вв. Для фагота и ф-но. Ред. партии фагота [и сост. кратких биограф. справок] В. Попова. – М. : Музыка, 1976. – 42 с.

*14.*Пьесы: для фагота и ф-но / сост. Р. Терехин. – М. : Музыка, 1983. – 47 с.

15. Пьесы: для фагота и ф-но и фаготасоло / сост. Р. Терехин. – М. : Музыка, 1980. – 19 с.

*16.*Пьесы: для фагота и ф-но.– Л. : Музыка, 1974. – 44,12 с.

*17.*Пьесы: для фагота и ф-но.– М. : Музыка, 1970. – 24,11 с.

*18.*Пьесы: для фагота и ф-но.– М. : Музыка, 1964. – 44,11 с.

19. Терехин, Р. П. Хрестоматия для фагота. Пьесы и ансамбли / Р. П. Терехин; с прилож. клавира. – М. : Музыка, 1977. – 160 с.

*20. Kopprasch, C.*Sechzigausewahlteetuden: fur posaune (fagotte – euphonion – bariton) /C. Kopprasch; hrsg. von F. Seyffarth. – Leipzig : Hofmeister, 1980. – 55 s.

*21. Matz, Arnold.*Sonatine: fur fagotte und klevier / Arnold Matz. – Leipzig : Hofmeister, 1969. – 18,4 s.

22. Stockigt, Michael. Sonatine a fagott und clavier / Michael Stockigt. – Berlin : Neue Musik, 1983. – 2 Aufl. – 18,4 s.

23. Vivaldi, Antonio. Concerto in la minor per fagotto, archo e cembalo. F VIII № 7. PV 497. A/AntonioVivaldi. – Budapest : Musika, 1970. – 38 p.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

24. *Vivaldi, Antonio.*Concerto in la minor per fagotto, archo e cembalo. PV 481 / AntonioVivaldi; transcr. for bessonn and piano by I. Rudas – O. Nagy. –Budapest: Musika, 1963. – 20,4 p.

Саксафон

1. Альбом саксофониста. – М.: Сов. композитор, 1989. – 88 с.

2. Гаммы, этюды и упражнения: для саксофона / ред.-сост. и авт. метод. указаний М. Шапошникова. – 2-е изд. – М. : Музыка, 1988. – 63 с.

3. Золотухин, В. М. Концерт – поэма: для саксофона-альта с орк. / В. М. Золотухин; клавир: перелож. для саксофона-альта и ф-но авт. Ред. партии саксофона-альта В. Чурикова. – Киев : Музична Україна, 1988. – 56 с., 1 парт. (8 с.).

*4.*Концерты: для саксофонов с орк. / сост. М. Шапошникова. – М. : Сов. композитор, 1986. – 127 с., 2 парт. (36 с., 35 с.).

5. Михайлов, Л. Н. Школа игры на саксофоне / Л. Н. Михайлов; с предисл., с прилож. клавира. – М. : Музыка, 1975. – 68 с.

6. Осейчук, А. В. Работа над произведениями джазовой классики в специальном классе саксофона / А. В. Осейчук. – М. : Центр. науч.-метод. кабинет по учеб. заведениям культуры и искусства, 1987. – 119 с.

7. Пейко, Н. И. Концертная фантазия: для саксофона (кларнета) с оркестром / Н. И. Пейко. Клавир. – М. : Музыка, 1982. – 19 с., 2 парт. (4.4 с.).

8. Произведения зарубежных композиторов: для саксофона и ф-но. – Вып. 3 / сост. и ред. Л. Михайлов. – М. : Музыка, 1984. – 56 с., 1 парт. (24 с.).

9. Прорвич, Б. Ф. Основы техники игры на саксофоне / Б. Ф. Прорвич. – М. : Музыка, 1977. – 96 с.

10. Прорвич, Б. Ф. Хрестоматия длясаксофона-альта / Б. Ф. Прорвич; сост. и ред. [спредисл.]. – М. : Музыка, 1978. – 97 с.

11. Пьесы советских композиторов: для саксофона и ф-но. – Вып. 3 / сост. Л. Михайлов. – М. : Сов. композитор, 1984. – 64 с., 1 парт. (32 с.).

12. Пьесы советских композиторов: для саксофона и ф-но. – Вып. 4 / сост. Л. Михайлов. – М. : Сов. композитор, 1986. – 72 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

13. Раухвергер, М. Р. Концерт: для саксофона-тенора с орк. / М. Р. Раухвергер. Клавир. – М. : Музыка, 1989. – 55 с., 1 парт. (16 с.).

14. Ривчун, А. Б. Сорок этюдов для саксофона / А. Б. Ривчун. – Л. ; М. : Музгиз, 1963. – 20,7 с.

15. Ривчун, А. Б. Три пьесы. Для саксофона-альта и ф-но / А. Б. Ривчун. – М. : Музгиз, 1961. – 43 с.

16. Ривчун, А. Б. Школа игры на саксофоне / А. Б. Ривчун. – М. : Сов. композитор, 1969. – Ч. 1. – 131 с.

17. Ривчун, А. Б. Школа игры на саксофоне / А. Б. Ривчун. – М. : Сов. композитор, 1969. – Ч. 2. – 180 с.

18. Ривчун, А. Б. 150 упражнений для саксофона / А. Б. Ривчун. – М.:Музыка, 1965. – 31 с.

19. Хрестоматия для саксофона: гаммы, этюды, упражнения / сост. М. Шапошникова. – М. : Музыка, 1991. – 128 с.

*20.*Хрестоматия для саксофона-альта: пьесы и ансамбли. С прилож. клавира / сост. и ред. М. Шапошникова. – М. : Музыка, 1987. – 47 с.

21. Чугунов, Ю. Н. Двенадцать этюдов. Для саксофона и баса (ф-но, контрабаса или бас-гитары) / Ю. Н. Чугунов. – М. : Сов. композитор, 1980. – 40 с., 1 парт. (7 с.).

22. Шмит, Флоран. Легенда. Для саксофона-альта и оркестра. Op. 66 / Флоран Шмит; перелож. авт. для саксофона- альта и ф-но. Ред. партии саксофона М. Шапошниковой. – М. : Музыка, 1977. – 20,4 с.

*23. Hartmenn, Walter.*Rhytmisch-stilistischeStudien: furSexophon – Klarinette / WalterHartmenn. – Leipzig : DVfM, 1982. – 2 Fufl. – Helf 1. – 27 s.

24. Kisza, St. Szkice saksofonowe na saksofonon altowy (Es lub saksofon tenorowy (B) i fortepian / St. Kisza.– Krakow : Polskiewudawnictwomuzyczne, 1965. – Cz. 2. – 80,17 s.

25. Lomeni, B. 3 miniatury na sakcofon altowy (Es) i fortepian / B. Lomeni. – Krakow : Polskiewudawnictwomuzyczne, 1964. – 9 s.

*26.*Spielbuch: fur tenorsaphonin B und klavier / hrsg. UterMitarbeit von W. Hetmann. – Leipzig : DVfM, 1981. – 2 Aufl. – 83,39 s.

Ударныя інструменты

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

1. *Егорова, Т. Д.*Ритмические упражнения для малого барабана/ Т. Д. Егорова, В. П. Штейман. – М. : Музыка, 1970. – 39 с.

2. *Снегирев, В. М.* Этюды для малого барабана / В. М. Снегирев. – М. : Сов. композитор, 1970. – 48 с.

3. *Снегирев, В. М.* Этюды для малого барабана [и дуэта барабанов] / В. М. Снегирев. – М. : Музыка, 1976. – 50 с.

4. *Кизант, Гюнтер.* Техника игры на ударных инструментах / Гюнтер Кизант. – Киев : Музична Україна, 1986. – 63 с. и парт. (16 с.).

5. Краткое руководство для игры на металлофоне. – Саратов : Автопром [б. г.]. – 22 с.

6. *Купинский, К. М.*Школа игры на ксилофоне: учеб.пособие / К. М. Купинский. – М. : Музыка, 1952. – 214 с.

7. *Купинский, К.*Школа игры на ударных инструментах / К. Купинский; ред. и авт. предисл. В. Штейман. – М. : Музыка, 1987. – 207 с.

8. *Резевский, З. К.* Школа игры на ударных инструментах / З. К. Резевский. – Рига : Дом народного творчества им. Э. Мелнгайлиса, 1969. – 115 с. : ил.

9. Хрестоматия для ксилофона: учеб.-метод. пособие / сост. и авт. предисл. В.Блок, В. Снегирев; ред. партии ксилофона В. Снегирева. – М. : Сов. композитор, 1979. – 98 с.

10. Хрестоматия для ксилофона и малого барабана. Упражнения, этюды, пьесы, дуэты / сост.: Т. Д.Егорова, В. П.Штейман(прилож. клавира). – М. : Музыка, 1973. – 54,8 с.

11. Хрестоматия для ксилофона [2-х ксилофонов]и малого барабана. Пьесы, ансамбли, упражнения / сост.:Т. Д. Егорова, В. П.Штейман ; с прилож. клавира. – М. : Музыка, 1976. – 48, 8 с.

12. *Balazs, Oszrar.* Technikai gyakorlator: III: pergetes a kisdobon / Oszrar Balazs. – Budapest : Musika, 1984. – 46 p.

13. *Balazs, Oszkar.*ZempleniLarslo. Ritmusgyakorlatokkezdoknek: (Kisdobiskola) / OszkarBalazs; elosroA. Szerrok. – Budapest : Musika, 1982. – 40 p.

14. *Glodzinski, T.* Szkola respolowej gry na instrumentach piorkowych. Podrecznik dla nauczycieli i ucniow / T. Glodzinski. – Krakow : Polskiewudawnictwomuzyczne,1975. – 107 s.

Валторна

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

1. Избранные этюды: для валторны: в 2-х тетр. – Тетр. 1. – Л. : Музыка, 1983. – 104 с.

2. Избранные этюды: для валторны: в 2-х тетр. – Тетр. 2. – Л. : Музыка, 1984. – 79 с.

3. Клинг, Г. 40 художественных этюдов: для валторны / Г. Клинг. – Л. : Музыка, 1989. – 47 с.

4. Конор, Ш. Сорок пять этюдов для валторны / Ш. Конор; ред. А.Усов. – М. : Музыка, 1966. – 31 с.

5. Копраш, К. 60 избранных этюдов для валторны / К. Копраш. – М. : Музгиз,1959. – Тетрадь 1. – 26 с.

6. Копраш, К. 60 избранных этюдов для валторны / К. Копраш. – М.: Музгиз,1961. – Тетрадь 2. – 31 с.

7. Полех, В. В. Хрестоматия для валторны / В. В. Полех; сост., ред. авт. метод. указаний [и предисл.] В. Полех. – М. : Музыка, 1981. – 160 с.

8. Полех, В. В. Школа игры на валторне / В. В. Полех; предисл. и краткие метод. указания авт. – М. : Музыка, 1986. – 158 с.

9. Солодуев, В. Н. Школа игры на валторне / В. Н. Солодуев. – М. : Музыка, 1960. – 272 с.

10. Шоллар, Ф. Школа игры на валторне / Ф. Шоллар. – М. : Музыка, 1991. – 144 с.

11. Янкелевич, А. А. Школа игры на валторне / А. А. Янкелевич; предисл. авт. – Л. : Музыка, 1970. – 140 с.

12. Onozo, Janos. Kurtiskola. Hornschule / Janos Onozo. – Budapest : Zenemukiado,1969. – 66 s.

13. Onozo, Janos. Kurtiskola. Hornschule / Janos Onozo. – Budapest : Zenemukiado,1969. – 73 s.

Труба

1. Баласанян, С. Школа игры на трубе / С. Баласанян. – М. : Музыка, 1982. – 136 с.

2. Брандт, В. Этюды для трубы или корнета / В. Брандт. – М. : Музыка, 1983. – 35 с.

3. Коротеев, А. Л. Работа над упражнениями, гаммами и этюдами как обязательное условие развития исполнительского мастерства (медные духовые инструменты: труба, корнет, альт горн, тенор горн, баритон горн): метод. указания с нотными примерами / А. Л. Коротеев. – Минск : МИК, 1986. – 40 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

3. *Коротеев, А. Л.*Самостоятельные ежедневные упражнения на специнструменте как составная часть учебного процесса (медные духовые инструменты: труба, корнет, альт горн, тенор горн, баритон горн); метод. указания с нотными примерами / А. Л. Коротеев. – Минск : МИК, 1985. – Изд. 2-е. – 36 с.

4. *Орвид, Г. А.* Школа для трубы (или корнета) / Г. А. Орвид. – М. : Музгиз, 1936. – 90 с.

5. *Табаков, М. И.*Прогрессивная школа обучения игре на трубе / М. И. Табаков. – М. : Музыка, 1953. – Ч. 4. – 384 с.

6. *Табаков, М. И.* Ежедневные упражнения для трубы / М. И. Табаков. – М. ; Л. : Музыка, 1952. – 30 с.

7. *Усов, Ю. А.* Техника современного трубача: ежедневные упражнения: метод. указания / Ю. А. Усов. – М. : Сов. композитор, 1986. – 64 с.

8. *Усов, Ю. А.* Школа игры на трубе / Ю. А. Усов; предисл. авт. – М. : Музыка, 1985. – 128 с.

9. *Щелоков, В. И.* Этюды для трубы / В. И. Щелоков. – М. : Музыка, 1964. – 33 с.

*10.*Этюды и упражнения для трубы / предисл. А. Максименко. – М. : Сов. композитор, 1975. – 50 с.

*11. Laszlo,S.*Trombitaiskola / S. Laszlo. – Budapest : EditioMusicaBudapest, 1972. – 120 с.

12. Lutak, L. Sckolanatrabke / L. Lutak. – Krakow : Polskiewudawnictwomuzyczne, 1961. – 140 с.

13. ScaleExercisesforTrumpet / compl. byR. Borst. – Budapest : Musika, 1963. – 60 p.

Трамбон

1. *Блажевич, В. М.* Секвенции: двадцать мелодических упражнений в различных ритмах. Для тромбона / В. М. Блажевич. – М. : Музыка, 1991. – 56 с.

2. *Блюм, Оскар.* Этюды. Для тромбона / Оскар Блюм. – М. : Музыка, 1988. – 47 с.

3. *Венгеловский, В. Ф.* Ежедневные упражнения для тромбона / В. Ф. Венгеловский. – М. : Музыка, 1986. – 19 с.

4. *Григорьев, Б. П.* Гаммы, арпеджио, интервалы. Для тромбона / Б. П. Григорьев; предисл. авт. – Л. : Музыка, 1986. – 72 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5. *Григорьев, Б. П.* Хрестоматия для тромбона / Б. П. Григорьев. – М. : Музыка, 1976. – 36 с.
6. *Bambula, Alois.* Die pozaune: Schulwerk in drei Teilen – Leep / Alois Bambula. – VEB Friedrich Hofmann, 1960. – Heft 1. – 108 c.
7. *Bambula, Alois.* Die pozaune: Schulwerk in drei Teilen – Leep / Alois Bambula. – VEB Friedrich Hofmann, 1961. – Heft 2. – 252 c.
8. *Bambula, Alois.* Die pozaune: Schulwerk in drei Teilen – Leep / Alois Bambula. – VEB Friedrich Hofmann, 1962. – Heft 3. – 368 c.
9. *Зейналов, М.* Избранные упражнения / М. Зейналов. – М. : Музыка, 1986. – 63 с.
10. *Сухих, А.* Тромбон в джазе / А. Сухих. – М. : Сов. композитор, 1986. – 88 с.
11. *Яковлев, Я.* Хрестоматия для тромбона / Я. Яковлев. – М. : ВДФ при Московской Государственной консерватории, 1981. – 156 с.

Саксгорны
(тэнар-горн, барытон-горн, эўфоніум)

1. *Арбан, Ж.-Б.* Полная школа для корнета-а-пистона и саксгорна / Ж.-Б. Арбан. – М. : Музыка, 1964.
2. *Вурм, В. В.* Школа для корнета с пистонами, альтгорна и баритона / В. В. Вурм. – М. : Нотопечатня Л. Юргенсона, 1893. – 144 с.
3.*Коротеев, А. Л.* Работа над упражнениями, гаммами и этюдами как обязательное условие развития исполнительского мастерства (медные духовые инструменты: труба, корнет, альт горн, тенор горн, баритон горн); метод. указания с нотными примерами / А. Л. Коротеев. – Минск : МИК, 1986. – 40 с.
4. *Коротеев, А.Л.*Самостоятельные ежедневные упражнения на специнструменте как составная часть учебного процесса (медные духовые инструменты: труба, корнет, альт горн, тенор горн, баритон горн); метод. указания с нотными примерами / А. Л. Коротеев. – Минск : МИК, 1985. – Изд. 2-е.– 36 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5. Лавров, Г. П. 60 этюдов для медных духовых инструментов (тенора или баритона) / Г. П. Лавров. – М. : Музгиз, 1960. – 66 с.

*6. Kopprasch, C.*SechzigausewahlteEtuden: furPosaune (Fagotte – Euphonion–Bariton) / hrsg. vonF. Seyffarth / C. Kopprasch. – Leipzig : Hofmeister, 1980. – Aufl. – 55 s.

Туба

1. Блажевич, В. М. Семьдесят этюдов для тубы / В. М.Блажевич. – М.: Музгиз, 1959. – 103с.

2. Блажевич, В.М. Школа игры на тубе/ В. М.Блажевич. – М.: Музыка, 1971. – 66 с.

3. Васильев, С.В. Этюды для тубы/С.В.Васильев. – М.: Музыка, 1960. – 47 с.

4. Григорьев, Б.П. 50 этюдов: для тубы / Б.П. Григорьев. – Л.: Музыка, 1990. – 66 с.

5.Избранные этюды для тубы / сост. В. Митягин. – М. : Музыка, 1967. – 54 с.

6. Лебедев, А. К. Школа игры на тубе / А. К. Лебедев.– М.: Музыка, 1984. – В 2-х частях. – Ч. 1. – 72 с.

7. Лебедев, А. К. Школа игры на тубе / А. К. Лебедев.– М.: Музыка, 1986. – В 2-х частях. – Ч. 2. – 43 с.

Дадатковая

1. Апатский, В. Н. Опыт экспериментального исследования дыхания и амбушюра духовика / В. Н. Апатский // Методика обучения игре на духовых инструментах. – М., 1976. – Вып. 4. – С. 11–31.

2. Барсова, И. А. Книга об оркестре / И. А. Барсова. – Изд.2-е. – М. : Музыка, 1978. – 276 с.

3. Волков, В. В. Техника игры на трубе в верхнем регистре / В. В. Волков. – Минск : БГК, 1984 (метод. рекомендации). – 25 с.

4. Волков, В. В. Вопросы теории и практики исполнительства на трубе / В. В. Волков. – Минск : Белорус. гос. акад. музыки, 1999. – 151 с.

5. Волков, Н. М. Работа над упражнениями и гаммами в классе трубы / Н. М. Волков. – Минск : Белорус. гос. акад. музыки, 1983. – 39 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

6. *Волков, Н. М.* Физические и психофизиологические предпосылки образования звука на трубе и проблемы исполнительской артикуляции: моногр. / В. В. Волков. –Минск : Белорус. гос. акад. музыки, 2004. – 169 с.

7. *Диков, Б. А.* Настройка духовых инструментов / Б. А. Диков// Методика обучения игре на духовых инструментах. – Вып. 4. – М., 1976. – С. 71–85.

8. *Диков, Б. А.* О работе над гаммами / Б. А. Диков // Методика обучения игре на духовых инструментах. – Вып. 2. – М., 1966. – С. 17–21.

9. *Диков, Б. А.* Методика обучения игре на кларнете / Б. А. Диков. – М. : Музыка, 1983. – 190 с.

10. *Докшицер Т. А.* Путь к творчеству / Т. А. Докшицер. – М. : Муравей, 1999. – 216 с.

11. *Докшицер Т. А.* Система комплексных занятий трубача / Т. А. Докшицер. – Часть 1. Комплексы малой и средней трудности. – М.: Муравей, 1997. – 80 с.

12. *Докшицер, Т. А.* Система комплексных занятий трубача / Т. А. Докшицер. –Часть 2. Трудные комплексы. – М. : Муравей, 1997. – 56 с.

13. *Докшицер, Т.А.* Система комплексных упражнений трубача / Т. А. Докшицер. – М. : Музыка, 1985. – 115 с.

14. *Докшицер, Т. А.* Штрихи трубача / Т. А. Докшицер // Методика обучения игре на духовых инструментах. – Вып. 4. – М., 1976. – С. 48–70.

15. *Должников, Ю.* Техника дыхания флейтиста / Ю. Должников // Вопросы музыкальной педагогики. – Вып. 4. – М., 1983. – С. 48–70.

16. *Дударенко, П. Ф.* Основы начального обучения игре на тубе / П. Ф. Дударенко. – Минск : БелИПК, 2004 (метод. пособие). – 71 с.

17. Инструменты духового оркестра: инструментоведение: учеб. пособие / сост. Б. Т. Кожевников. – М. : Музыка, 1984. – 142 с.

18. *Караткевіч, А. А.* Педальныя гукі ў сістэме штодзённых самастойных заняткаў трубача. Вучэбны матэрыял / А. А. Караткевіч. – Мінск : БУК, 1977. – 17 с.

19. *Карацееў, А. Л.* Роля прагрэсіўных тэхналогій падрыхтоўкі спецыялістаў духавога мастацтва ў працэсе распрацоўкі

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

сучасных адукацыйных стандартаў / А. Л. Карацееў // Стандарты вышэйшай культуралагічнай і мастацкай адукацыі: тэарэтыка-метадалагічныя аспекты: матэрыялы навук.-метад.канф. (2–3 лют. 1999г.). – Мінск, 1999. – С. 91–96.

20. *Левин, С.* Духовые инструменты в истории музыкальной культуры / С. Левин. – Ч. 1. – М. ; Л. : Музыка, 1973. – 263 с.

21. *Левин, С.* Духовые инструменты в истории музыкальной культуры / С. Левин. – Ч. 2. – М. ; Л. : Музыка, 1983. – 190 с.

22. *Луб, В*. Методика обучения в самодеятельности трубачей и корнетистов / В. Луб. – М. : Музыка, 1982. – 80 с.

23. *Нежинский, О.* Детский духовой оркестр / О. Нежинский. – М. : Музыка, 1989. – 128 с.

24. *Ничков, Б. В.* Духовая инструментальная культура Беларуси / Б. В. Ничков. – Минск : БГАМ, 2003. – 426 с.

25. *Оленчик, И. Ф.* Обучение и исполнительство на кларнете: метод. пособие / И. Ф. Оленчик. – М. : Совр. музыка, 2013. – 160 с.

26. *Отюгова, Т.* Духовые инструменты / Т. Отюгова, А. Галембо, И. Гурков // Рождение музыкальных инструментов: очерки. – Л., 1986. – С. 134–162.

27. *Пушечников, И.*Особенности дыхания при игре на гобое / И. Пушечников // Актуальные вопросы теории и практики исполнительства на духовых инструментах. – М., 1985. – С. 76–96.

28. *Селянин, А. Д.* Роль базинга в ежедневных занятиях трубача / А. Д. Селянин // Вопросы музыкальной педагогики. – Вып. 4. – М.: Музыка, 1983.

29. *Степурко, О.* Трубач в джазе / О. Степурко. – М. : Сов. композитор, 1989. – 207 с.

30. *Сумеркин, В. В*. Методика обучения игре на тромбоне / В. В. Сумеркин. – М. : Музыка, 1987.

31. *Терехин, Р.* Методика обучения игре на фаготе / Р. Терехин, В. Апатский. – М. : Музыка, 1988. – 207 с.

32. *Усов, Ю. А.* Методика обучения игре на трубе / Ю. А. Усов. – М. : Музыка, 1984. – 215 с.

33. *Усов, Ю. А.* История зарубежного исполнительства на духовых инструментах / Ю. А. Усов. – М. : Музыка, 1989. – 207 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

34. Усов, Ю. А. История отечественного исполнительства на духовых инструментах: учеб. пособие / Ю. А. Усов. – 2-е, перераб. и доп. изд. – М. : Музыка, 1986. – 203 с.

35. Усов, Ю. А. Мундштук и губной аппарат трубача / Ю. А. Усов // Вопросы методики начального музыкального образования. – М.: Музыка, 1981.

36. Усов, Ю. А. Научно-теоретические основы постановки при игре на медных духовых инструментах / Ю. А. Усов // Вопросы музыкальной педагогики. – Вып.10. – М.: Музыка, 1991.

37. Усов, Ю. А. Современная зарубежная литература для духовых инструментов / Ю. А. Усов // Методика обучения игре на духовых инструментах. – Вып. 4. – М., 1976. – С. 196–223.

38. Усов, Ю. А. Техника современного трубача (ежедневные упражнения) / Ю. А. Усов. – М.: Музыка, 1986. – 86 с.

*39. Федотов, А.*Методика обучения игре на духовых инструментах / А. Федотов. – М. : Музыка, 1975. – 127 с.

40. Федотов, А. А. О выразительных средствах кларнетиста в работе над музыкальным образом / А. А. Федотов // Методика обучения игре на духовых инструментах. – Вып. 4. – М., 1976. – С. 86–109.

41. Хаханян, Х. М. Духовой оркестр / Х. М. Хаханян . – М. : Сов. Россия, 1974. – 112 с.

42. Черных, А. Советское духовое инструментальное искусство: справочник / А. Черных. – М. : Сов. композитор, 1989. – 320 с.: ил.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Рэкамендаваныя сродкі дыягностыкі

Для дыягностыкі прафесійных кампетэнцый, выяўлення ўзроўню засваення ведаў і ўменняў па вучэбнай дысцыпліне «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» рэкамендаваны наступны інструментарый:

– падрыхтоўка асабістых кантрольных заданняў па выкананні інструктыўнага матэрыялу (практыкаванні, гамы, эцюды);

– падрыхтоўка асабістых кантрольных заданняў па выкананні музычных твораў;

– падрыхтоўка асабістых кантрольных заданняў па выкананні асабістай партыі камерна-інструментальнага твора;

– падрыхтоўка асабістых кантрольных заданняў па выкананні сольных эпізодаў у складзе аркестра духавых і ўдарных інструментаў;

– вызначэнне асаблівасцей выканання на духавых і ўдарных інструментах;

– засваенне мастацка-выразных і функцыянальных асаблівасцей духавых і ўдарных музычных інструментаў;

– падрыхтоўка сольных выступленняў ці ў складзе камерна-інструментальнага ансамбля на пасяджэнні адпаведнай секцыі выніковых навукова-творчых канферэнцый аспірантаў, магістрантаў і студэнтаў;

– падрыхтоўка сольнага твора да канцэртнага выступлення ў суправаджэнні аркестра духавых і ўдарных інструментаў.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

Адпаведна базаваму вучэбнаму плану падрыхтоўка кожнага студэнта на духавым ці ўдарным інструменце з улікам іх папярэдняй базавай адукацыі ажыццяўляецца ў межах аўдыторных заняткаў з выкладчыкам (*вывучэнне сольных вучэбных праграм у суправаджэнні фартэпіяна; праца над інструктыўным матэрыялам у выглядзе практыкаванняў, гам, эцюдаў*). Акрамя гэтага, індывідуальная падрыхтоўка павінна працягвацца і ў межах пазааўдыторных самастойных заняткаў па ўсіх відах і аб’ёме заданняў, атрыманых ад выкладчыка, а таксама вызначаных самім студэнтам з мэтай удасканалення асабістага выка-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

нальніцкага ўзроўню. З мэтай яе эфектыўнай арганізацыі студэнтам мэтазгодна выконваць адпаведны аб'ём работы пасля знаёмства з матэрыяламі практычных заняткаў з выкладчыкам (папярэднія практыкаванні па падрыхтоўцы выканальніцкага дыхання без інструмента, а потым з інструментам; вызначэнне гатоўнасці дыяфрагмы; вызначэнне гатоўнасці апертуры і амбушура пры дапамозе практыкаванняў па сістэме «*basing*» і іх адпаведная магчымая карэктура пры дапамозе цюнера ці фартэпіяна; вызначэнне сістэмы заняткаў над падоўжанымі гукамі ў варыянтах з рознай дынамікай – p, mp, mf, f, ці ў яе кантрасных градацыях – mp – mf, mf – f, p – f, асноўная і дадатковая аплікатура ў павольных і сярэдніх тэмпах).

Для ажыццяўлення самастойнай падрыхтоўкі студэнтаў з мэтай засваення неабходных матэрыялаў вучэбнай дысцыпліны «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» ім неабходна вызначыць сутнасць спецыфікі і асаблівасцей выканання на духавых ці ўдарных інструментах.

З мэтай актывізацыі вучэбна-выканальніцкай і канцэртнай дзейнасці студэнтаў прапануецца работа са спецыяльнымі творамі для духавых інструментаў у суправаджэнні з аркестрам духавых і ўдарных інструментаў.

Падчас падрыхтоўкі адпаведных матэрыялаў па вывучэнні вучэбнай дысцыпліны «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» ў студэнтаў павінны сфарміравацца ўменні і навыкі выканання твораў у суправаджэнні з фартэпіяна ці ў складзе аркестра духавых і ўдарных інструментаў.

Эфектыўным спосабам засваення трывалых ведаў па практычных пытаннях выканання на духавых ці ўдарных інструментах і фарміравання адпаведных выканальніцкіх навыкаў павінны стаць асабістыя заданні па засваенні як вучэбнага, так і канцэртнага рэпертуару.

Важнай умовай засваення трывалых ведаў студэнтамі па вучэбнай дысцыпліне «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» з'явіцца знаёмства з нотным матэрыялам твораў, адбор і праслухоўванне адпаведных фанаграм з мэтай вывучэння мастацка-выразных асаблівасцей узораў выступленняў сусветна вядомых і лепшых айчынных выканаўцаў на духавых і ўдарных музычных інструментах.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

З мэтай засваення матэрыялу вучэбнай дысцыпліны «Сольнае і камерна-інструментальнае выканальніцтва» прадугледжаны прагрэсіўныя метады і тэхналогіі навучання (наглядныя метады, выкарыстанне відэа- і аўдыяматэрыялаў, наглядных дапаможнікаў і інш.). Таксама для арганізацыі самастойнай работы студэнтам прапануецца спіс асноўнай і дадатковай літаратуры.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Вучэбнае выданне

СОЛЬНАЕ І КАМЕРНА-ІНСТРУМЕНТАЛЬНАЕ ВЫКАНАЛЬНІЦТВА

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці 1-18 01 01 Народная творчасць (па напрамках), напрамку спецыяльнасці 1-18 01 01-02 Народная творчасць (інструментальная музыка), спецыялізацыі 1-18 01 01-02 02Інструментальная музыка духавая

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар А. У. Гіцкая

Падпісана ў друк 2020. Фармат 60x84 $^{1}/_{16}$.
Папера офісная. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 2,45. Ул.-выд. арк. 1,74. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/177 ад 12.02.2014.
ЛП № 02330/456 ад 23.01.2014.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ